

نهضت اسلامی بود در ضمیر نسل جوان جاودان بماند و از دانش آموزان مبارزی که در آبان ۵۷ در راه پیروزی انقلاب اسلامی به فوز شهادت نایل آمدند تجلیل شود یاد حماسه فتح لانه جاسوسی آمریکا به دست با کفایت دانشجویان پیرو خط امام، آینده سازان را به هیجان آورد و چهره درخشان ضد امپریالیستی اسلام ناب محمدی (ص) برای جوانان کشور بیشتر نمایان گردد و ابعاد جنایات شیطان بزرگ در مدارس و محافل تربیتی و آموزشی توسط مربیان و معلمان تشریح شود و پایه های تربیت سیاسی دانش آموزان استحکام یابد.

در اولین هفته تربیت یعنی در آبان سال ۶۵ دست اندرکاران امور تربیتی به همین مناسبت به حضور مقام معظم رهبری که در آن برهه مسئولیت ریاست جمهوری را عهده دار بودند شرفیاب شدند. حضرت آیه الله خامنه ای ضمن گرامیداشت هفته تربیت، صیغه ضد امریکایی و ضد استکباری جریان تربیت اسلامی را مورد تاکید قرار دادند. در جهان معاصر تنها تربیت یافتگان مکتب امام خمینی سلام الله علیه هستند که توانایی سر دادن شعار «مرگ بر آمریکا» و «مرگ بر اسرائیل» را دارند و این توانایی باید در آینده مضاعف شود و هفته تربیت می تواند ضامن تحقق چنین تحولی گردد. از سوی دیگر طرح هفته تربیت برای آن است که اهمیت و اولویت مسئله تربیت برای همگان بازگوشود. پدران و مادران و معلمان و مربیان و دست اندرکاران صدا و سیما و مطبوعات و متولیان محافل دینی و اجتماعی نسبت به رشد و تکامل شخصیت نوباوگان این مرز و بوم الهی با حساسیت و واقع بینی برخورد کنند و موانع راه را بشناسند و دوشادوش هم، طریق تعلیم و تربیت را هموار سازند. ارتقاء شناخت تربیتی کسانی که مستقیم یا غیر مستقیم در کار تربیت سهم می باشند اهمیت به سزایی دارد و پیام اصلی «هفته تربیت» پیوند و پیمانی است برای افزایش دانش و بینش تربیتی سازندگان نسل نو، نسلی که در معرض تهاجم فرهنگ بیگانه و نیازمند همیاری و کمک اولیا و مربیانی بصیر و دلسوز است.

امسال در هفته تربیت علاوه بر مراسم متنوعی که با اهتمام مسئولان آموزش و پرورش استانها و مناطق و مدارس در سراسر کشور برگزار می شود. وزارت آموزش و پرورش جشنواره ادبی اعضای کانون های شاعران و نویسندگان امور تربیتی و همایش اعضای کانون های فرهنگی و تربیتی را برگزار خواهد کرد که طبعاً در راه شکوفایی و پرورش استعداد های هنری و ادبی فرزندان انقلاب مؤثر خواهد بود. در کنار این برنامه ها «دومین سمپوزیوم جایگاه تربیت در آموزش و پرورش دوره ابتدایی» در تهران با حضور صاحب نظران و دست اندرکاران امور تربیتی و آموزشی کشور با

نگاهی

به

سمپوزیوم جایگاه تربیت در دوره ابتدایی

و

ره آورد آن

سید احمد زرهانی

معاونت پرورشی وزارت آموزش و پرورش

چند سال پیش از ۱۳ تا ۱۹ آبان ماه هفته تربیت نامگذاری شد. تا خاطره تبعید مظلومانه امام که سرآغاز فصل مهمی در

اهتمام دفتر مشاوره و تحقیق امور تربیتی در هفته تربیت گشایش خواهد یافت و جمعی از محققان و اندیشه‌وران به بحث و تبادل نظر علمی پیرامون تربیت کودکان و نوجوانان خواهند پرداخت. سنن کودکی و نوجوانی سنن تربیت‌پذیری و رشد است. در این دوره است که پایه‌های نظام تربیتی افراد ریخته می‌شود و ساختمان شخصیت تا پایان عمر بر روی این پایه‌ها استقرار می‌یابد. هر چه این ارکان محکم تر باشد بنای شخصیت کمتر آسیب‌پذیر خواهد بود.

نظام تعلیم و تربیت ما یک جریان غالباً آموزشی است و فرآیند تربیتی آن مطلوب نیست در این نظام به «آموختن» توجه بیشتری می‌شود تا به «شدن». ارزشیابی از آموخته‌ها انجام می‌پذیرد و در کارنامه‌ها خبری از تحولات شخصیتی یافت نمی‌شود و تنها از رشد علمی در قالب معلومات و محفوظات سنجش به عمل می‌آید و سنجش از رشد اخلاقی، رشد سیاسی، رشد مذهبی و معنوی، رشد عاطفی، رشد عقلی و رشد اجتماعی دانش‌آموزان به اهتمام و ذوق معلمان و مربیان واگذار شده است و چگونگی آن تا حدودی مبهم و مسکوت است. تلاش‌های دوازده سال اخیر برای ایجاد دگرگونی‌های تربیتی در این نظام آموزشی که‌نسال بی‌تاثیر نبوده است و توانسته است تا اندازه‌ای صبغهٔ پرورشی آن را افزایش دهد اما هنوز در عمل تربیت مقدم بر تعلیم نیست و مسیر طی نشده و طولانی در پیش روی ما قرار دارد. اگر امام راحل (ره) می‌فرماند معلمی شغل انبیاست؛ منظور آن حکیم الهی توجه به بُعد تربیتی کار معلمان است. معلمی کسوت پیغمبری بر تن دارد و با بینش پیامبرانه‌ای شاگردان خود را تربیت می‌کند و به آنان علم می‌آموزد. امروز باید برای اعتلای بینش تربیتی معلمان و افزایش بازده تربیتی کار آنان برنامه‌ریزی جامع و گسترده‌ای انجام پذیرد. اگر این کار تحقق نیابد از مربیان امور تربیتی ولو چند برابر هم شوند کار چندانی ساخته نیست. تربیت و تعلیم کار معلم است و مربی امور تربیتی نیز معلمی است که به موجب قانون مسئولیتهای ویژه‌ای را بر عهده دارد. اساساً تعلیم از تربیت جدا نیست و با وجود معلمانی توانا در حل مسایل تربیتی است که کار مربیان امور تربیتی ثمربخش می‌شود پس باید در دانشگاهها و مراکز تربیت معلم و در دوره‌های آموزش ضمن خدمت مواد آموزشی را به گونه‌ای تدوین کرد که فارغ التحصیلان آنها شمه پرورشی داشته باشند. و در هنگام کار تقدم رتبی تربیت بر تعلیم را لحاظ دارند و در حین تعلیم به تربیت دانش‌آموزان مبادرت ورزند. بدون تردید اگر بازده تربیتی معلمان ما افزایش یابد، توفیقات امور تربیتی چشمگیرتر خواهد بود. در بازسازی نظام آموزش و پرورش که تحت عنوان تغییر بنیادی

نظام صورت می‌پذیرد باید به همان اندازه که برای جلوگیری از تولید «دیپلم بی‌کار»، وسواس به خرج می‌دهیم و دل می‌سوزانیم که معقول هم هست سعی داریم که فارغ التحصیل دبیرستان ما بر خلاف وضع موجود که آینده روشنی ندارد یا راهی بازار کار شود و یا عازم دانشگاه گردد، باید به همان اندازه اهتمام ورزیم که «دیپلم بی‌فرهنگ» و «دیپلم بی‌اعتقاد و بی‌هویت» نیز تولید نکنیم.

اگر دیپلم فاقد صلاحیتهای اعتقادی و اجتماعی وارد دانشگاه یا بازار کار شود باز هم عنصر مفیدی نخواهد بود و جامعه دچار زیان جبران‌ناپذیری خواهد شد. سازندگان نظام آموزش و پرورش جدید زمانی می‌توانند از انجام رسالت تاریخی خود خاطر جمع باشند که به هر دو بعد علمی و تربیتی اصلاحات توجه داشته باشند و گرنه در آینده دیگران باید اشتباهات ما را با دردسر زیاد برطرف کنند و بیت‌المال دستخوش اتلاف خواهد شد. اگر ما امروز به دلیل فقدان امکانات و منابع کافی ناچاریم تحولات آموزشی را از آخرین دوره تحصیلی یعنی دوره متوسطه آغاز کنیم، تحولات و اصلاحات تربیتی باید از اولین دوره یعنی دوره ابتدایی شروع گردد و سمپوزیوم جایگاه تربیت در آموزش و پرورش ابتدایی برای تجدید بنای نظام تربیتی در دبستان مسئولیت‌های خطیری دارد و می‌تواند نقطه آغازی برای این تحولات باشد. دورهٔ ابتدایی «بای‌بست» خانه آموزش و پرورش است و استحکام آن قوام و دوام بنا را تضمین می‌کند. حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌های کشور در طراحی جدید آموزش و پرورش ابتدایی نقش مهمی دارند و اساساً این متخصصان با ایمان و دلسوز علوم تربیتی هستند که باید بی‌طرفانه و عالمانه وضع موجود را نقد و برای رسیدن به وضع مطلوب ارائه طریق کنند. در همه دنیا مردم از دانشگاه‌ها و مراکز علمی چنین توقعی را دارند در بین معلمان کشور به ویژه آموزگاران و مربیان دوره ابتدایی افراد زیادی وجود دارند که می‌توانند دانش و بینش خود را در راه تحقق این اصلاحات و تحولات بکار گیرند و در همه مراحل نقش خود را به درستی ایفا کنند. سمپوزیوم بررسی جایگاه تربیت در آموزش و پرورش ابتدایی می‌تواند بالفعل میعادگاه همه استادان و معلمان و پژوهشگرانی باشد که می‌خواهند در این نهضت علمی و تربیتی شرکت کنند. ماحصل کار سمپوزیوم باید به دفاتر ستادی و برنامه‌ریز آموزش و پرورش کمک کند تا در ترسیم خطوط آموزش و پرورش ابتدایی در پروژه تغییر بنیادی نظام از منابع علمی بیشتری برخوردار باشند در مواردی ممکن است قرائت یک مقاله علمی و تحقیقی و حتی تألیف یک کتاب برای رسیدن به هدف کفایت نکند و کار

مستلزم تحقیقات گسترده‌تری باشد در این صورت باید سرمایه‌گذاری جامع‌تری انجام پذیرد و نیروهای علمی جامعه باید همچنان میداندار باشند تا مقصود حاصل گردد.

پیوند کارشناسی و علمی بین دانشکده‌های علوم تربیتی و آموزش و پرورش به صورت مستمر پشتوانه معتبری برای اصلاح روشها و برنامه‌های تربیتی و آموزشی قلمداد می‌گردد و زنجیره سمپوزیومهای تربیتی می‌تواند در ایجاد و تحکیم این پیوند مهم مؤثر واقع شود امید است دومین سمپوزیوم بررسی جایگاه تربیت در آموزش و پرورش ابتدایی که از بار علمی و برنامه‌ریزی بهتر برخوردار است به هدفهای تربیتی خود نایل آید و حاصل کار آن مورد بهره‌برداری همه مربیان و معلمان و کارشناسان تعلیم و تربیت ابتدایی قرار گیرد و در امتداد آن گامهای مؤثری برداشته شود. باید اذعان داشت که هیأت علمی و برگزارکنندگان سمپوزیوم اول و دوم با پشتکار و سخت‌کوشی در خور تحسینی این برنامه بدیع و ابتکاری را تدارک دیده‌اند که ان شاء الله در نزد مربی بزرگ آفرینش مآجور خواهند بود. پی گیری نتایج سمپوزیوم حائز اهمیت است و باید کماکان در دستور کار دفتر مشاوره و تحقیق و دبیرخانه سمپوزیوم باشد و ثمرات آن در برنامه‌های امور تربیتی و آموزشی دوره ابتدایی تأثیر داده شود و از بطن آن اساسنامه امور تربیتی در دبستانها؛ شامل اهداف و برنامه‌ها و روشها استخراج و مدون گردد. دبیرخانه سمپوزیوم پس از فراغت از این برنامه باید کار دوم خود را بلافاصله آغاز کند و فراهم کردن مقدمات لازم برای برگزاری سمپوزیوم بعدی برای بررسی مسائل تربیتی نوجوانان و جوانان کشور است. امروز کشور انقلابی ما که پرچمدار فتح لانه جاسوسی امریکاست در معرض تهاجم فرهنگ ابتذال قرار دارد. در امتداد مطالعات و مجاهداتی که متولیان آموزش و پرورش کشور برای رویارویی با این معضل اجتماعی و فرهنگی داشته‌اند، شایسته است که سمپوزیوم بررسی مسائل تربیتی نوجوانان و جوانان کشور با مشارکت علمای دین و استادان روشن بین و دبیران دلسوز برگزار گردد و برای پیشگیری و درمان آلام اخلاقی و تربیتی نسل جوان چاره‌اندیشی شود هر چند چنین اقدامی مستلزم یک حرکت فراگیر است و باید در مقیاس ملی با پدیده فرهنگ ابتذال که چون خوره به جان سلامت اخلاقی و نشاط و امنیت عمومی ما افتاده است برخورد گردد و از همه اهرم‌های علمی و عملیاتی استفاده شود. از خداوند بزرگ برای همه ناشران فکر و فرهنگ اسلامی موفقیت روزافزون خواستار و از برگزارکنندگان سمپوزیوم بررسی جایگاه تربیت در دوره ابتدایی سپاسگزارم.

نقش تربیتی

نامگذاری

کی و چه نامی انتخاب کنیم؟

• محمدرضا سنگری • قسمت دوم

روح کنجکاو انسان، سرانجام او را به اندیشیدن درباره «نام» و وجه تسمیه خویش می‌کشاند. از پدر و مادر، معلم و دوستان می‌پرسد و یا با جستجو در فرهنگ لغات در پی یافتن مفهوم دقیق نام و عنوان خویش بر می‌آید. شغف و رضایت، احساس غرور و آرامش را در چهره آنانی که به معنای نام خویش دست می‌یابند و به گستره معنایی و ارزش عنوانی خویش پی می‌برند می‌توان یافت. در کلاس درس وقتی معلم به توضیح نام دانش‌آموز می‌پردازد، انتظار، تمرکز و توجه عمیق را در نگاه وی می‌توان مشاهده کرد.

راستی اگر نام او چنگیز، تیمور، اسکندر و... باشد، پس از شناخت این چهره‌ها چه احساسی به او دست می‌دهد؟ وقتی دانش‌آموز در تاریخ می‌شود یا می‌خواند و یا جنایات هولناک و قساوت تیمور و تجاوزگری و غارت سپاه اسکندر آشنا می‌شود چه احساسی نسبت به پدر و مادر - با گزینش این نامها - خواهد داشت؟

حتماً در کلاس دیده‌اید وقتی راجع به چهره‌ای تاریخی سخن می‌گویند نگاه همه دانش‌آموزان به سمت دانش‌آموزی که دارای آن نام یا فامیل است بر می‌گردد و اگر آن چهره منفی باشد بر روح لطیف کودک در پی آن نگاهها و احیاناً تمسخرها چه خواهد گذشت؟ ناصر خسرو گوید:

نامی نکو گزین که بدان چون بخوانمت

در دلت شادی آید و در جانت خرمی
معمولاً نامهای غریب و کم کاربرد بیشتر در معرض پرسش و کنجکاوی دیگران قرار می‌گیرد و امروزه متأسفانه برخی از پدر و مادران به جای اندیشیدن به بار ارزشی و تاثیر روانی آن در آینده، به نادر بودن، تازه بودن و استثنایی! بودن آن می‌اندیشند. گاه دیده می‌شود که پدر و مادر از این که در میان همالان و همسالان «هنام» فرزندشان نیست با تفاخر و غرور یاد می‌کنند در حالی که ممکن است همین نام، احیاناً در تقلیدهای سطحی اندیشانه نیز فراوان وعادی شود.